

ÉLIÁŠ DOMINIKA

TOLERANCIA-KÖNYVEK AZ OLVASÁSÓRÁN (4. RÉSZ)

A FIÚ ÉS A KÉM CÍMŰ MŰ FELDOLGOZÁSA

A harmadik szövegfeldolgozás alkalmával Lawrence Schimel *A fiú és a kém* (Lawrence, 2014) című meseregényével ismerkednek meg a tanulók. A történet a negatív társadalmi sztereotípiák működését mutatja be, és rámutat annak a fontosságára, hogy úgy formáljunk véleményt valakiről, hogy megismertük őt, különben nagy valószínűséggel tévedünk. Az óravázlat célja a tolerancia kialakítása az idegenek iránt.

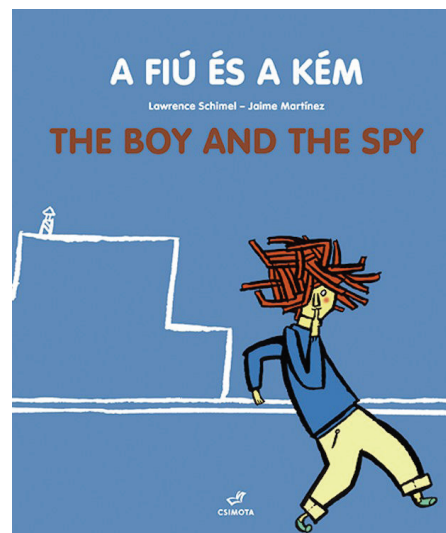
RÁHANGOLÓDÁS

a) A házi feladat ellenőrzése

A tanóra az előző foglalkozáson feladott házi feladat ellenőrzésével kezdődik. A házi feladat keretén belül minden tanuló tetszés szerint kiválaszthatja, hogy Lenka vagy Palkó bemutatkozó lapbookját készíti el. A gyermekek kiselőadásban elmondják, hogy mit tartalmaz a lapbookjuk. Érdekes két padot összetolni, ahová mindenki kiállíthatja a lapbookját, hogy az osztály megnézhesse őket. A tanár értékeli az elkészített házi feladatokat, majd az osztály visszarendezi a padokat.

b) Egy idegen jön az osztályba

Mikor mindenki elfoglalta a helyét, a tanári asztal alól a pedagógus egy nagykabátos babát húz elő, akinek a feje van húzva a kapucnijá, ezért az arca nem látható. A gyakorlat jól előkészíti az óra témáját, a sztereotípiák működését. A tanár közli az osztállyal, hogy a baba az óra végéig velük marad, és a tábla mellett foglal helyet, csendben figyel mindenkit. A gyerekek öntapadós papírt (post-it) kapnak, amire felírják az első benyomásukat, véleményüket az idegen babáról: vajon ki lehet ő, mit csinál, milyen ember. Ha ezzel elkészülnek, a cetlit a baba kabátjára ragasztják, és ebből felolvasnak párat. Minden cetli felolvasása után a gyerekek kézfeltartással jelzik, hogy hasonló benyomások ébredtek-e bennük a babáról.

JELENTÉSTEREMTÉS

a) A szöveg megismerése

A jelentésteremtés során a pedagógus ismerteti a tanórai olvasmány címét: *A fiú és a kém*. Itt a csoport visszatér az előző gyakorlatra, a ráhangolódás szakaszára, és a tanár rámutat, hogy nem véletlenül van velük az idegen baba. Megkérdezi a tanulókat, mire tippelnek, vajon miért látogatott el a baba hozzájuk. Néhány gyermek ötletét meghallgatják, majd azzal zárják a beszélgetést, hogy az olvasmányból nemsokára minden kiderül. A tanár kiosztja a gyerekeknek a szövegrészletet, majd bemutató olvasással felolvassa azt, a tanulók néma olvasással követik. A szöveg elolvasása után tisztázzák azokat a szavakat, amiket nem értettek.

b) Újraolvasás és az elsődleges jelentés tisztázása

Ezután a gyerekek *fürkésző olvasással* újraolvassák a szöveget, miközben adatok keresnek ki a szövegből. Ezeket az adatokat a tanár kérdések formájában készíti elő, a tanulóknak ezekre kell megtalálniuk a válaszokat, és aláhúzniuk azokat a szövegben. A kérdések a következők:

1. Ki vette észre elsőként az idegent?
2. Mit csinált az idegen?
3. A város lakói mit gondoltak: ki az idegen és miért vélik ezt?
4. Hogy viszonyultak a gyermekek szülei az idegenhez?
5. Hogy sikerült az idegennek megmenekülni a lázadó tömeg elől?

A tanár megkérdezi a gyermekek véleményét, hogy tetszett-e nekik a történet.

Az olvasást követően az osztály frontális módon ellenőrzi a válaszokat. Ha a gyerekek találtak a szövegben olyan szavakat, amiket nem értettek, azt is tisztázzák. A feltett kérdések teljes mértékben segítik a cselekmény összefoglalását, ezért a tanulókat elég biztatni, hogy a saját szavaikkal mondják el, hogy miről szól a történet. Szóban az ötujjas mese technikájával is ellenőrizhető az elsődleges jelentés megszületése – ilyenkor a gyerekeknek öt mondatban kell összefoglalniuk a történet legfontosabb eseményeit.

c) A személyes tapasztalatok előhívása

Ezután a tanár frontális beszélgetést kezdeményez a történetben kialakult helyzetről: vajon a gyerekekkel is előfordult-e, hogy valaki rosszul ítélte meg őket, esetleg épp ők voltak azok, akik tévedtek egy másik embert illetően, mert első látásra rosszul ítélték meg az adott személyt. A tanulók felidéznek a személyes élményeiket.

d) Facebook-profil készítése

A jelentésteremtés következő szakasza egy kreatív írásos gyakorlattal folytatódik. A feladat a pozitív attitűd kialakítását erősíti mások iránt, ezáltal a toleranciát is fejleszti. A gyermekeknek Facebook-profilra kell alkotniuk a szövegben olvasott idegen férfiről. A pedagógus minden tanulónak oszt egy kinyomtatott Facebook-profil sémát, amelyeken kitöltésre várnak az adatok. A tanulók feladata ezeket pótolni. A munka megkezdése előtt az osztály tisztázza, hogy mi a Facebook lényege (hogy megismerjük a másikat). Mivel a szövegbeli idegenről kevés dolog derült ki, azért a gyerekek a saját fantáziájuk alapján alkotják meg a profilt. A megalkotott profilképeket a tanulók bemutatják egymásnak.

e) Ki vagyok én – és hogyan viszonyulsz hozzám?

A következő feladat egy szituációs-kommunikációs gyakorlat, melynek a segítségével a tanár rámutat a sztereotípiák működésére. Minden tanuló homlokára ragaszt egy post-it kártyát oly módon, hogy senki se tudja, mi olvasható a homlokán. Minden kártyán más-más társadalmi réteg vagy szakma képviselője szerepel – például rock sztár, takarító, kiváló tanuló, évisméltó, hajléktalan, gazdag ember stb. A gyerekek szabadon sétálnak a térben, majd egy adott jelre megállnak, a hozzájuk legközelebb álló tanulóval párt alkotnak. Elolvasva a másik homlokán szereplő post-it ki kell mondaniuk az első gondolatukat, ami a vele szembenállóról eszükbe jut és ezt a vele szemben tanúsított viselkedésüknek is tükröznie kell. Az a személy, aki kitalálta, hogy mi van a homlokára írva, félrevonul, és megkeresi a többi „kiesett” játékos között a társait – vagyis azokat a személyeket, akikkel azonos cédulát viselt. Megbeszélnek, mit éreztek, tapasztaltak, amikor egy bizonyos módon viselkedtek vele a többiek.

f) Szeretném, hogy megismerjétek őt

A gyerekek párokba rendeződnek aszerint, hogy minden tanuló megkeresi az ő post-it-jén szereplő képviselő ellentétjét: például a hajléktalan és a gazdag egy párt alkotnak. Ez a feladat a csoportkohéziót erősíti azáltal, hogy minden pár bemutatja egymást mint a cédulán szereplő személyt. A tanár biztatja a gyerekeket, hogy használják a fantáziájukat, képzeljék bele magukat az adott személy élethelyzetébe, valamint segítséget ad, példákat mond a gyerekeknek, hogy mi az, aminek szerepelnie kell a bemutatásban: hogy került abba a helyzetbe, hogy érzi magát benne, szeretne-e változtatni rajta, szeretne-e bármin is változtatni. A tanulók kézfeltartással jelzik, ha befejezték a megbeszélést, majd páronként bemutatják egymást a többieknek. Minden esetben így kezdik a bemutatást: „Szeretném, hogy megismerjétek őt (ide mondja a cédulára írt kategóriát). Gyakran mást feltételeznek róla, mint ami az igazság”. Ezután elkezdődik a társ tényleges bemutatása, majd csere következik. A gyakorlatot frontális beszélgetés zárja arról, vajon most máshogy vélekednek-e a tanulók az adott emberről, mint mielőtt megismerték volna a hátterét.

REFLEKTÁLÁS*a) Újracímkezés*

A foglalkozás zárasaként a csoport visszatér az óra elején bemutatott babához. A baba továbbra is takarásban marad, annak érdekében, hogy a gyerekek véleménye ne a külső tulajdonság alapján változzon meg. A tanár felidéz, hogy az óra elején felcímkézték a babát, különböző jellezőkkel és tulajdonsággal látták el, anélkül, hogy valójában ismerték volna őt. Most az osztálynak lehetősége nyílik arra, hogy megváltoztassa a véleményét, ugyanis a tévedés helyrehozható. Aki szeretné, leveheti a babáról azt a címkét, amit az óra elején ráragasztott és helyette egy kérdést írhat rá, amivel segíthet a baba megismerésében. Aki új cédulát kér, kézfeltartással jelzi azt, majd az új cédulát ráragasztja a baba kabátjára. Végül az osztály megbeszéli a tanulók döntéseit.

b) Házi feladat

Házi feladatként a gyerekeknek el kell készíteniük a saját névjegykártyájukat. Az írásos gyakorlat célja a mélyebb ön- és társismeret. A feladat előkészítéseként az osztály megbeszéli, hogy a névjegykártya mire jó, majd a tanár minden tanulónak oszt egy névjegykártya-sémát. A következő órára ezt a sémát egészíti ki mindenki a saját ízlése szerint.

c) Ma megtanultam, hogy...

Zárásként érdemes felmérni, hogy a gyerekek mit tanultak meg a mai órán. Erre alkalmas lehet egy zárókör-beszélgetés. Ideális, ha olyan helyet választanak, ahol körben tudnak ülni – például a szőnyegen. A zárókörben a tanulók kacsintásokat küldenek egymásnak. Akire rákacsintanak, arról egy jó tulajdonságot kell mondani. A kacsintások után mindenki egy gondolatot oszt meg arról, hogy mi az, amit megtanult ezen a foglalkozáson. A mondat így kezdődik: „Ma megtanultam, hogy...”

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Schimel Lawrence (2014): *A fiú és a kém*. Csimota Könyvkiadó. ISBN: 9789639768710